

Toimittajalta.

– Kuka tai ketkä ovat tämän teosofisen liikkeen auktoriteettina? Suokaa anteeksi, että näin syrjäisenä teitä vaivaan, mutta tämä on minusta tärkeä kysymys. Olen jonkun verran tutkinut teosofiaa ja myönnän, että se elämäntutkimuksena minua miellyttää. On suurenmoista ajatella elämää jälleensyntymisen ja karman valossa, – veljeyskin käy silloin ymmärrettäväksi tosiseikaksi ja samalla ihanteeksi, jota ihmiskunta lopulta oppii toteuttamaan. Mutta on paljon toisia teosofisia oppeja. On seikkaperäisiä selontekoja kuolemanjälkeisestä y. m. elämästä toisilla tasoilla, on tietoja ihmiskunnan miljoonia vuosia kestäneestä kehityshistoriasta eri roduissa ja eri mantereilla, on esityksiä aurinkokunnan luomisesta ja maapallomme merkillisistä vaiheista y. m. y. m. Teosofisissa kirjoissa väitetään, että näitä tietoja ei ole saatu vainajilta spiritististä tietä, vaan miten on asian laita? Madame Blavatsky tosin puhui Tiedon Mestareista, mutta eikö hän itse ollut mediumi, ja eivätkö nuo Mestarit olleet henkiolentoja? En olisi tästä kysymyksestä niin epätietoinen, jos kaikki, jotka sanovat itseään teosofeiksi tai muuten kuuluvat teosofiseen liikkeeseen, olisivat asioista yhtä mieltä; mutta kun teosofinen liike itse on jakautunut useampaan haaraan, joista toinen opettaa toisella tavalla, toinen toisella, – niin mihinkä on uskominen? Saanko mainita esimerkin? Madame Blavatsky sanoo kirjassaan „Teosofian avain“, että jälleensyntymisen välillä kuluu keskimäärin 1,500 vuotta; tohtori Steiner opettaa, että tämä välikausi on 2,000 vuotta pitkä ja että ihminen säännöllisesti vaihtaa sukupuolta; mr. Leadbeater taas väittää, että kuolemantakaisen elämän pituus vaihtelee ihmisen mukaan: toiset viettävät tuonelassa pari, toiset seitsemän sataa, toiset tuhat kaksi sataa tai puolentoista tuhatta vuotta, toiset vielä kauemman ajan; ja mitä sukupuoleen tulee, hän sanoo, että ihminen tavallisesti syntyy seitsemän, mutta vähintään kolme kertaa samansukupuolisena, ennenkuin hän vaihtaa toiseen. Mihinkä väitteeseen on nyt luottamista?

– Teidän ei ole tarvis ensi aluksi luottaa mihinkään erikoisväitteeseen. Pitäkää vain kiinni itse jälleensyntymisen tosiasiaista, josta kaikki ovat yhtä mieltä. Ettekö muista, mikä on ollut teosofisen liikkeen tunnuslause alusta lähtien? Muistatte hyvinkin: *satjaan naasti paroo dharmah*, suomeksi: ei ole uskontoa totuutta korkeampaa, toisin sanoen; totuus on korkein uskonto. Tämä on oleva jokaisen teosofisen

totuudenetsijän elämänohjeena hänen tutkimuksissaan ja etsiskelyissään. Se ratkaisee kysymyksen teosofisen liikkeen auktoriteetista kuhunkin yksilöön nähden.

– Miten tarkoitatte? Ymmärrän minäkin, että totuus on korkein auktoriteetti joka asiassa, mutta kun esim. edellä mainitsemassani jälleensyntymiskysymyksessä en itse tiedä totuutta, kehenkä inhimilliseen opettajaan silloin luotan?

– Johan sen sanoin: jättäkää erikoisseikat sikseen. Totuus korkeimpana auktoriteettina merkitsee yksityiselle etsijälle, että hänen ei pidä langeta vanhaan erehdykseen: sokean uskoon. Mitä on sokea usko? Sokea usko on semmoisen asian totena pitämistä, jota ei itse tiedä tai jota ei voi järkevästi perustella. Tätä ansaa teosofia opettaa meitä välttämään. Teosofinen liike vetoaa tässä kohden Buddhan sanoihin. Buddha opetti, että meidän ei pidä uskoa mihinkään asiaan ainoastaan sen nojalla, että se on sanottu; eikä perintätietoihin sen nojalla, että ne ovat vanhoja; eikä huhuihin semmoisina; eikä viisasten kirjoituksiin vain sen nojalla, että ovat viisaitten kirjoittamia; eikä mielikuvituksiin, joita luulemme deevan eli enkelin meille ilmoittaneen (s. o. muka henkiseen inspirationsiin); eikä satunnaisesta olettamuksestamme johtuviin johtopäätöksiin; eikä arveluun, joka välttämättä näkyy johtuvan yhdenmukaisuudesta (analogiasta); eikä omien opettajiemme tai mestareimme paljaaseen auktoriteettiin. Ja jos te kysytte, milloin meidän sitten tulee uskoa, vastaan taas Buddhan sanoilla: silloin, kun oma järkemme ja tajuntamme hyväksyy ja vahvistaa kirjoituksen, opin tai sanan. Ettekö huomaa, mikä suuri siveellinen opetus tämä on? Etsijää opetetaan alusta lähtien seisomaan omilla jaloillaan, sillä jollei hän itse tiedä, mitä hän uskoo ja miksikä, kuka sitten ajattelee, harkitsee ja miettii hänen puolestaan?

– Eikö tuo ole liian kylmää oppia? Eivätkö ihmiset saisi luottaa toisiinsa? Eikö oppilas saisi uskoa opettajaansa?

– Saa epäilemättä. Miksikä hän ei uskoisi ja luottaisi? Mutta tämähän on toinen asia.

– Kuinka niin?

– Jos ken on löytänyt ihmisen, jonka sanoihin luottaa, silloinhan olisi järjetöntä olla luottamatta. Tässähän sekä valintavapaus että järki ovat näyttäneet osaansa. Tajunta ja järki hyväksyvät, niinkuin Buddha sanoi. Mutta siinäkin ei pidä mennä yli rajojen. Voihan luotettava opettaja opettaa semmoista, jota en käsitä. Silloin ei minun tule sokeasti uskoa, vaan

jättää asia sikseen, kunnes se mahdollisesti selvenee. Tämmöinen on teosofisen liikkeen noudattama periaate.

– Periaate on oivallinen, sen myönnän. Mutta se ei auta minua. Nähkääs, minulla ei ole personallista opettajaa. En tunne ketään suurista teosofeista. Ei ole minulla tietäjää, jonka sanoihin luottaisin. Olen syrjässä elävä etsijä. Kirjat yksin ovat oppainani. Niiltä saan neuvot kysyä ja seurustella saan vain omien ajatusteni kanssa. Ymmärrättehän, että minun asemassani kysymys opettajien luotettavuudesta muuttuu kysymykseksi itse teosofisen liikkeen auktoriteetista. Itse en tiedä totuutta, oma järkeni vaikenee, minkä teosofisen opettajan sanoihin on minun siis luottaminen? Sanoitte äsken, etten välittäisi erikoiskysymyksistä, vaan pitäisin kiinni suurista aatteista. Esimerkkini on otettu jälleensyntyemisopin alalta. Jos en siis välitä Blavatskyn enemmän kuin Steinerin tai Leadbeaterin lausunnoista, vaan uskon mielessäni ainoastaan jälleensyntymiseen sinään, niin tulemme seuraavaan johtopäätökseen: jälleensyntymistä on aina uskottu itämailla, – onko siis teosofinen liike itämaista lähetystointia kristittyjen kesken?

– Entä jos niin olisi? En näkisi siinä mitään pahaa. Sanoittehan itse alussa, että veljeysaate käy järjelle käsitettäväksi jälleensyntyemisopin valossa. Itämaat ovat säilyttäneet sen opin, jos taas länsimaista voimme sanoa, että ne ovat koettaneet käsittää veljeysaatetta. Kummallakin pallopuoliskolla on siis oma kallis totuudenhelmensä. Miksikä eivät siis tulisi osallisiksi toistensa helmistä? Jos teosofinen liike aikaansaisi yhteisymmärryksen länsi- ja itämaiden välillä, olisi se suorittanut suuren palveluksen ihmiskunnan asialle.

– Niinkö? Niin . . . epäilemättä . . . mutta sekö on teosofisen liikkeen tarkoitus? Olen ollut ymmärtävinäni, että teosofinen liike ei ole – kuinka sanoisin? – pintapuolisesti itämaalainen enemmän kuin länsimaalainenkaan propagandaliike, vaan yleisesti inhimillinen, uskonnollistieteellinen ja filosofinen, totuutta etsivä liike.

– Siinä olette oikeassa. Nyt iskitte asian ytimeen. Teosofisessa liikkeessä on eroitettava eksoteerinen ja esoteerinen puoli. Eksoteerisesti se auttaa itä- ja länsimaita lähestymään toisiaan. Itämaat lahjoittavat länsimaille jälleensyntyemis- ja karma-opin, jonka kristikunta unohti saadessaan valta-aseman maailmassa; länsimaat taas lahjoittavat itämaille veljesrakkauden eli toisin sanoen mystillisen Kristuksen toteutuneena Jeesuksessa Kristuksessa, sillä itämaiden käsitys ihmisessä piilevästä

Kristuksesta eli Atmaasta, Iishvarasta, Dhyaani-Buddhista j. n. e. ei ollut ennen saavuttanut sitä inhimillistä syvyyttä ja korkeutta, jonka natsarealainen mestari teki eläväksi todellisuudeksi. Mutta tämä on kuten sanottu eksoteerista. Esoteerisesti teosofinen liike kääntyy ihmisyksilöiden puoleen ja sen sanoma heille on: nouskaa, ihmiset, totuutta etsimään! Ken tahansa olet, mihin rotuun, kansallisuuteen tai uskontoon kuulutkaan, älä tyydy sokeaan uskoon, älä aateskeluihin äläkä mielikuvituksiin, vaan etsi totuutta! Totuuden etsintä on heränneen ihmisen tunnusmerkki. Ja tiedä, oi sinä unesta herännyt ihminen, tiedä, että totuus on löydettävissä! Esoteerisesti teosofinen liike siis esiintyy tiedon auktoriteetilla: „totuus on löydettävissä, sillä minä tunnen totuuden“. Esoteerisesti teosofinen liike siis ottaa saman asenteen kuin esim. Buddha, joka sanoi: minä tiedän totuuden, seuraa minua. Ja mihin perustuu teosofisen liikkeen auktoriteetti, minkä nojalla se tietää totuuden? Sen auktoriteetti on sen alkuperässä. Se on kotoisin samasta tietäjien veljeskunnasta, jonka läheteinä kaikki tiedon mestarit ovat olleet. Se on jumalsyntyinen, se on ilmoitus. Tämä on sen esoteerinen puoli.

– Olen iloinen sanoistanne. Teosofisen liikkeen auktoriteettina on siis, niinkuin sanoitte, tietäjien veljeskunta? Madame Blavatskyn Mestareita on siis olemassa? Eikö hän siis ollutkaan mediumi?

– Mestarit ovat ehdottomasti olemassa, ja he ovat eläviä ihmisiä. Vaikka henkimaailmassa on monenlaisia olentoja, korkealle kehittyneitä jumalia ja entisiä ihmisiä, ovat Mestareiksi sanotut olennot fyysillisesti eläviä ihmisiä. Tietysti he saattavat liikkua sieluruumiissaan ja ilmestyä opetuslapsilleen „yliluonnollisella“ tavalla, mutta muistakaamme, että he ovat eläviä ihmisiä, joiden fyysillinen ruumis on joko Tibetissä, Indiassa, Egyptissä tai muualla, – vaikkapa Europassakin. Madame Blavatsky ei ollut tavallinen mediumi. Hän ei ollut missään suhteessa tavallinen ihminenkään. Hän oli korkealle kehittynyt, vihitty opetuslapsi, adepti, jonka erikoistehtävänä oli edustaa maailmassa salaista veljeskuntaa. Hän oli sentähden alituisessa yhteydessä Mestarien kanssa ja hänen omituinen mediumistis-psykkinen ruumiillinen rakenteensa teki hänelle mahdolliseksi tarpeen vaatiessa astua itse syrjään sieluruumiissaan ja antaa fyysillisen organisminsa Mestarin käytettäväksi.

– Teidän sananne tekevät sydämelleni hyvää. Vaikkette suoraan ilmituo omaa kantaanne, olen kuitenkin ymmärtävinäni, että te pidätte

Mestareita (ja madame Blavatskya heidän puhetorvena) teosofisen liikkeen varsinaisina auktoriteetteina. Onko niin?

– Ehdottomasti. Mestareita on olemassa, eikä kukaan ole ollut heitä niin lähellä kuin madame Blavatsky.

– Oletteko siis sitä mieltä, että paraiten voin luottaa madame Blavatskyn sanoihin esim. jälleensyntymiskysymyksessä?

– Epäilemättä. Mutta huomatkaa, mitä hän sanoi: „keskimäärin tuhat viisisataa vuotta“. Siis kuolemanjälkeisen ajan pituus voi vaihdella. Se voi välistä olla kaksi tuhatta vuotta, niinkuin Steiner on tutkimissaan tapauksissa huomannut. Se voi olla paljon lyhyempi, kuin Leadbeater sanoo omien havaintojensa nojalla. Omakohtaista ratkaisua on teidän paras odottaa, kunnes jälleensyntymismuistinne herää ja itse näette, minkälainen väliaika on ollut omien ruumistustenne välillä. Eihän tämä ole mikään „autuuden kysymys“!

– Eipä ei. Toistan vieläkin, että sananne ovat lohduttaneet ja rauhoittaneet mieltäni. Sitä minäkin olen koko ajan tahtonut uskoa, että alkuperäinen sanantuoja on teosofisessakin liikkeessä ollut lähimpänä tiedon arvovaltaa.

*

Eräs vanha ystävä ja totuudenetsijä on lähettänyt Ruusu-Ristin toimitukselle julkaistavaksi kirjeen, jonka sisältö on siksi kiintoisa, että painatan sen tähän:

Teosofinen Raamattu.

Kun Mystica nyt on ryhtynyt julkaisemaan maailman pyhiä kirjoja suomeksi, niin olisi hartaasti toivottavaa, että siinä sarjassa saataisiin myöskin Raamattu.

Moni hämmästynee. Mitä, onhan Raamattu ollut suomeksi jo kuinka kauan lie ollutkaan ja onhan se kohta kai kokonaisuudessaan saatavana uutena käännöksenäkin. Niinpä kyllä, mutta se uusi käännöskin on ja tulee olemaan ev. luth. kirkonopin värittäjä kauttaaltaan ja sisältää ja tulee sisältämään suoranaisia virheellisyyksiä ¹⁾, kuten tunnettu, miten paljon, näkisi sitten kun teosofinen suomennos julkaistaisiin.

¹⁾ Muistettakoon vain esim. miten Juhani Aho aikoinaan Hels. Sanomissa arvosteli

Tällainen käännös olisi mielestäni erittäin tärkeä, sillä teosofi ei voi luottamuksella suhtautua kirkon suorittamaan. Eihän siitä tiedä missä se on oikein käännetty, missä väärin, paitsi niissä kohdin, jotka sattuvat olemaan kunkin lukijan tiedossa. Tunnollinen teosofinen käännös sen sijaan antaisi turvallisuuden tunteen, mikä ei olisi vähäksi arvattava.

Sanoin tunnollinen. Sillä tarkoitan sellaista käännöstä, jossa *ennakkoluulottomasti* alkutekstin ja muiden luotettavien lähteiden nojalla olisi pyritty niin objektiiviseen totuuteen kuin mahdollista.

Lisäksi olisi käännös varustettava tarpeellisilla, lyhyillä selityksillä. Siitä tulisi sitten teosofein raamattu ja saattaisipa tulla monien muidenkin – varsinkin aikaa myöten. Uskon varmasti, että sitä leviäisi lukuisasti, niin, kuka tietää kuinka paljon.

²/₄ 25.

A. R. M.

Näin ystäväni. Hänen ehdotuksensa on sitä huomattavampi, koska olen usealta taholta suullisesti kuullut samaa. Eikö voitaisi saada edes Uutta Testamenttia suomeksi P. E:n toimittamana? on minulta kysytty kerta toisensa perästä.

Tämän johdosta en voi olla kertomatta, että Väinö Valvanne-vainajan kanssa meillä oli aikoinaan tuuma suomentaa Uutta Testamenttia. Olimme tottuneet yhteistyöhön suomentamisessa ja V. H. V. oli tarkka kreikan kielen tuntija. Raamatunkomitean työtä seurassimme mielenkiinnolla ja meitä suuresti vaivasi se, että komitealla ei ollut asiantuntemusta. Se osasi kieltä, mutta monessa tärkeässä paikassa siltä puuttui sisäinen tieto siitä, mistä oli kysymys. Ollappa meillä nuo varat, mitkä raamatunkomitean suomennostyöhön tuhlataan, ajattelimme, – kyllä Suomen kansa saisi tietää, mitä Testamentissa opetetaan.

Merkillistä kyllä kytee nyt päässäni ajatus, että tuo tehtävä voi vielä olla minulla edessä. Ainakin pyörii mielessäni selvä kuva erästä Uuden Testamentin osasta, jonka koetteeksi voisın kääntää, varustaa selityksillä ja julkaista.

kirkolliskokouksen mestaroimaa raamatunkäännöskomitean suorittamaa Uuden Testamentinkin suomennosta! – Siten kokoonpantu kokousko muuten kykenee aina äänestyksellä ratkaisemaan, miten mikin kohta on käännettävä, jotta se tulisi *oikein!* – Ja sellaiseen sitä pitäisi luottaa!

*

Teosofisista lehdistämme lakkautti ilmestymisensä „Antroposofia“ viime vuoden viimeisellä numerollaan. Se oli tehtävänsä suorittanut, ja kunnes se mahdollisesti joskus herää kuolleista, olisi toivottavaa, että sen lukijat ja kannattajat voisivat saada henkistä ravintoa jällelle jääneistä, esim. Ruusu-Rististä.

Lehtenä, jota kenen tahansa totuudenetsijän sopii lukea, on myös teosofismielisistä lehdistämme mainittava „Suomen Yhteis-Vapaamuurari“. Nimi „Vapaamuurari“ osoittaa, että se on ulkopuolella varsinaisia teosofisia piirejä, ollen siis teosofisesti puolueeton, mutta koska yhteisvapaamuurariliike näkyy ottavan varteen madame Blavatskyn sanat, että vapaamuurarius on kuollutta ilman sitä henkeä, minkä teosofia voi sille antaa, on yhteisvapaamuurari-lehtikin luettava teosofisten lehtiemme joukkoon.

Sen kirjoituksissa käytetään usein n. s. ammattikieltä, s. o. vapaamuurariuteen omaksuttuja sanoja ja lausetapoja, mutta ajattelevalle lukijalle käy silti kirjoituksen sisältö ymmärrettäväksi. „Suomen Yhteis-Vapaamuurari“ on muuten kolmen toimintavuotensa aikana sisältänyt joukon hyvin valikoituja ja opettavaisia artikkeleita. Kun se nyt maaliskuun numerolla on alkanut neljättä vuosikertaansa, emme saata olla toivomatta, että se yhä lisääntyvin voimin olisi tilaisuudessa palvelemaan totuuden ja ihmiskunnan asiaa. Vapaamuurarius on se vanha mahtava liike, joka menneinä aikoina vartioi sitä pyhää sanomaa, mikä meidän päivinämme on uskottu teosofisen liikkeen huostaan. Vanha vapaamuurarikirjallisuus on sentähden täynnä tietoja ja osviittoja totuudenetsijälle, ja vapaamuurariuden historiassa on paljon salaperäisiä episoodeja, jotka vain okkultisten tutkimusten valossa käyvät ymmärrettäviksi. „Suomen Yhteis-Vapaamuurari“ onkin sisältänyt ja tulee jatkuvasti julkaisemaan arvokkaita suomennoksia, jotka teosofiselle tutkijalle ovat ylen kiintoisia. Sen tilaushinta on Smk. 40:– ja sitä voidaan tilata m. m. Mysticin kautta, os. Helsinki, Heikinkatu 10.

*

Eräs teosofisen liikkeen suurista persoonallisuuksista lopetti maallisen vaelluksensa maaliskuun 30 p:nä. Hänen kuolemansa tuli äkkiä, vaikka kuulemma ei odottamatta, koska hän jo jonkin aikaa oli potanut

vaikeampaa sairautta. Tämä oli Antroposofisen Seuran perustaja ja johtaja, tohtori *Rudolf Steiner*.

Menen muistissa taaksepäin kolmetoista vuotta. Silloin olimme kaikki Teosofisen Seuran jäseniä ja Rudolf Steiner oli Saksan T. S:n ylisihteerinä. Hänen maineensa salatieteellisenä opettajana oli laajalle levinnyt. Hän oli käynyt useissa Europan maissa luennoimassa, m. m. Suomessakin. Hän nimitti teosofiaansa välistä rosenkreutsiläisyydeksi, ja hänen opetuksensa oli aina evankeliumein ja Jeesuksen Kristuksen yhteydessä. Hän oli Saksassa voittanut tavattoman paljon kannattajia, ja hänen suussaan itämailta tullut teosofinen sanoma muuttui länsimaalaiseksi, kotoiseksi, milteipä kristilliseksi viisaudeksi. Moni varmaan minun kanssani ylpeili siitä, että Teosofisessa Seurassa oli okkultinen tutkija, joka kykeni tietovarastoamme lisäämään omilla havainnoillaan, ja moni uskoi varmaan minun kanssani, että vielä oli tuleva aika, jolloin joka kansalla – jokaisessa kansallisessa T. S:ssa – oli oma tietäjä ja opettaja johtajanaan. Silloin Teosofinen Seura vasta olisi voimakas, rikas ja henkisesti elävä!

Tätä Teosofinen Seura valitettavasti ei älynnyt. Siellä täällä Saksassa ja muualla oli jäseniä, jotka eivät hyväksyneet tohtori Steinerin voimakasta ja voittoa työskenelyä, vaan pitivät sitä jonkinlaisena kristillisenä agitatsioonina. Näiden mielestä toht. Steinerin ei pitänyt saada vapaasti eikä yksityisten jäsenten pyynnöstä liikkua eri maissa, vaan ainoastaan kunkin maan T. S:n virallisesti kutsumana, jottei häiriötä saataisi aikaan. Syntyi riitoja ja kahnauksia. Minä yhtenä ehdotin Teosofisen Seuran pääneuvostolle, että T. S:n sääntöjä muutettaisiin siten, että kansalliset osastot eivät olisi maantieteellisesti rajoitettuja, vaan että yksilöllinen jäsen saisi kuulua siihen kansalliseen osastoon, johon hän tunsu haluavansa kuulua; siten esim. saksalaiseen osastoon saisi kuulua ken tahansa T. S:n jäsen, joka tahtoi kannattaa toht. Steineriä. Pääneuvosto ei voinut ottaa tätä liian mullistavaa ehdotusta huomioon, ja niin selkkaukset monien vaiheiden jälkeen päättyivät siihen, että tohtori Steiner joukkoineen oli pakoitettu poistumaan Teosofisesta Seurasta. Ken siinä voittajaksi jäi, arvostelkoon tulevaisuuden historia.

Tämä episodi muistui taas mieleeni Rudolf Steinerin kuoleman johdosta, sillä en ole lakannut suremasta sitä, että teosofinen liike ei pysynyt ehjänä ja yhdistettynä. Todellisuus on joka tapauksessa sitä, mitä se on, eikä meidän surumme eikä harmimme sitä muuta. Omistakaamme siis vain rakkautemme ja siunaavat ajatuksemme sille teosofisen liikkeen

merkkihenkilölle, joka nyt on keskuudestamme muuttanut toiselle puolelle.

Rudolf Steiner syntyi Unkarissa Kraljeviczin kylässä helmikuun 27 p:nä 1861 ja oli siis kuollessaan 64 vuoden ikäinen. Hänen isänsä oli rautatievirkamies, ja perhe muutti usein paikasta toiseen. Pieni Rudolfkin muutti toisesta kyläkoulusta toiseen. Vasta kymmenvuotiaana hän pääsi Wiener-Neustadtin reaalikouluun valmistuakseen insinööriksi. Myöhemmin hän pääsi Wienin polyteknisen opiston oppilaaksi. Itsestään hänen harrastuksensa kuitenkin tämän jälkeen kääntyivät klassillisiin opintoihin, ja niin hän lopulta luki filosofian tohtoriksi.

Rudolf Steinerin henkisestä elämästä kerrotaan, että hän jo 19-vuotiaana kohtasi Mestarinsa, joka näytti hänelle hänen elämäntehtävänsä. Vasta 90-luvun loppupuolella hän tutustui teosofiseen liikkeeseen, joka häntä ei silloin vielä miellyttänyt. Mutta kun hän vuosisadan vaihteessa oli esiintynyt Berlinissä ja sikkäläisten teosofien kutsusta oli pitänyt esitelmäsarjan heidän looshissaan, heräsi hänessä ajatus työskennellä teosofein parissa. Berliniläisien ystäväinsä kehoituksesta hän sitten liittyi Teosofiseen Seuraan v. 1902, tuli heti Saksan T. S:n ylisihteeriksi ja aloitti menestyksellisen teosofisen toimintansa, jota hän väsymättä jatkoi – ensin T. S:n piirissä vuoteen 1913 ja sitten omassa Antroposofisessa Seurassaan, – kunnes kuolema katkaisi fyysillisen työskentelyn.

Hänen lukuisista teoksistaan mainittakoon: Teosofia, Kuinka saavutetaan tietoja korkeammista maailmoista?, Das Christentum als mystische Tatsache, Die Geheimwissenschaft, Die Rätsel der Philosophie. On myös olemassa viitisenkymmentä käsikirjoituksena painettua luentosarjaa erilaisista teosofisista aiheista (m. m. evankeliumeista ja Ilmestyskirjasta), ja epäilemättä väsymätön työntekijä on jättänyt jälkeensä vielä julkaisemattomia käsikirjoituksia.

Tulkoon hänen henkinen testamenttinsa vielä siunaukseksi ja avuksi monelle, monelle pimeässä hapuilevalle totuuden etsijälle!

(Ruusu-Risti 1925 No 4, Huhtikuu, s. 145-156)